

(المعدة بیت الداء والحمية رأس کل دواء و اعطاک کل بدن ماء و دونه = معده بالمعوم مرضک بیت و مکانیدر . حیه یعنی برهزده هر دوانک اصل و اساسیدر.)
 بونک اوزرینه دوقور : (انصاف ایچی سزک کتاب و پیغمبریکز چاینوسه حاجت برقامشدر . یعنی بوآیت ابه حدیث شریف حفظالصحهک اساسی ، ازاله المرضک اصل ومدارلرینی بیان بیوزمشدر .) دیشدر .

مابدیوار
 اسکاییلی
 محمد عاطف

اسقولاستیق [۰]

مجموعه ابوالضیانی ۱۴۹ نومرولی نسخه سزده اسقولاستیق عنوانی بر مقاله حیرتمی جاب ایتدی ده او مقاله حفته بر ایکی سوز سویاکن کندیمی آله مدم . مقاله نیک طرز افاده سی بر مصاحبه ، هیئت مجموعه سی مدارس اسلامیه ده ، تدریس اولنان علومک بر هیچدن باشقه بر شی اولدیفته ایمان ، غایه حقیقه سی ده بونلرک اورته دن قالدیرلسنک وجوبه استدلال در . مقاله - صاحبنک عنوینه مغروراً سویلیوروم - دور

[۰] اسقولاستیق قرون وسطاده جرمان باربارلری رومابه کله کلرنده انلر طرفندن آریستوت افلاطون . سقراط کبی بیوک حکیملرک آثاری خریستانلک احکام اساسیه مه موافق اولدیغندن خریستانلغه تطبیق ایدمکدن دیه مذکور آ نازده برطاق تعدیلات اجر استندن ودها سوکره بوکتابلری تلاهلر شرح وتفسیر ایددرک برچوق صاچه میان اصول وقواعدنک رواج بولمندن عبارتدر . اشته بواصول فلسفه یه (اسقولاستیک) نامی ویرلشدر . حتی برزمانلر بواصول استیک اصلونک خلافت سوز سویلنلر کفر عدیه قتل اولور ایدی تااهل صلب محاربه لرنده شرق دن معلومات آلتجه قدر اورویا بوتضیق التنده آزیلشدر . حتی برزمانلر شرقه ظهور ایدن عنیده ، عنادیه ، لادریه مذهبارینه انقسام ایدن سونفطایه طائفه سی ده بو اسقولاستیک اصلوندن حصول کلشدر .

اندیشانه دکل . بر آز عوام فریسانه یازلمش . چونکه اسقولاستیک تعیرینک تفسیرندن جیقارق جازبه ارض مسئله سنده بر ذاتک فقط صرف ، نحو ، منطق . معانی . بدیع بیان او قوش اسلافدن انجیق آرسطونی تسلیم ایدر بشقه سنی هیچه صایار . ترنگه یازلمش بعض کتب فیه یی کوزدن کچیرمش ، هر مباحثه یه قاریشیر ، نتیجه ده خصصنی بر قیاس منطق ابه الزام ایدر . و یاخود ایتدم ظن ایدر . مع هذا ذکی فقط کوردیکی تحصیل ذهنی حقیقتی کورمه جک درجه ده بوزمش اولان بر ذاتدن بختله اورته یه بر اسقولاستیق مسئله سی جیقار بیورلرک کویا بویوله تحصیل کورنلرک بوفنلر ایچنده دولاشانلرک طرز محاکمه سی هپ بویوله اینش کبی کوستره نیک بویله بر بلیمک واجب ازاله اولدیغنی افاده ایدیورلر .

حتی بو باده کی دعوالرینک صدقنی تسلیم ایتدیرمک ایچون بو اسقولاستیق جیارک عادی طبقه سنه مثال اولاروق شویله بر سرگذشت بیان ایدیورلر .
 بونلردن بر دانسی مجلس معارفه کلش بر فاج دفعه اجازت ویردیکندن بختله عربی و یاخود علوم دینیه معاملکی استمش و شو سوزلری علاوه اینش :

« بنده کوز بالکیز عربیات . منطق دکول سایه ... ده حکمت ده او قوده بیلیم . فقط صنم بوکامان اولیور چونکه معلوم آ . بونلر حقه بازالق نوعندن شیلر .. آرق علمادن بر آده حقه بازالق ایتمک یاخیشورمی یا ؟ »
 محررک شو سرگذشتی جدأ آرانسه بیه بولنیه جق شیلردن اولدیغنی ایچون مقام استدلاده امداده یتشه جک شیلردندر .
 محرر بلک شو حال سرگذشتیسنه برعمومیک وریور . فقط انصاف ایدیورده برنجی مخاطبنک حاله طبقه علما ایکنجیسنه طبقه عادی نامی وریور .
 طبقه عالیسانی حکمت طبیعی ، کیمیا و سارویه نظر

استحقاق ایہ مشبوع بولیور بولرہ استقلاستیق علماسی دیور . طبقہ عادہ سی ایسہ فلرہ نظر استحقاق ایہ ملو بولیور . بر قسنمہ استقلاستیق علمندہ چوق کوریور ، نتیجہ مدسره لہ تحصیل ایدنرک یابر استقلاستیق عالی ویا خود صرف بر جاہل یتشدیکی استدلال ایدوب چقوریور .

شمعی بز بورادہ محرر بکہ بویہ ایکی ذاتہ حقیقہ تصادف ایتلمری دیہ صورمیہ جغز . چونکہ ذاتہ اولان حرمتمز بوکا مازع اولیور . یالکز دیہ جکرک :

حکمت طبیعیہ ، کیمیا ، علوم طبیعیہ وریاضیہ نظر استحقاق ویا استحقاق ایہ باقان بویکی ذاتہ مدسره یتشمش عالم نظر بلہ می باقدقلمری ایمالردن آکلہ شیلور؛ آ تر بونظرلہ باقدبلر ایسہ آلدانمشر . چونکہ مدسره لردہ تحصیل کورنلر ایچندہ فی الحقیقہ غرب مدنیہ عائد علومہ واقف کیمسہ نادراً تصادف اولور . فقط واتحصیلی جدی کورنلر ایچندہ بو کی فنونی استحقاق ایدہ جکرکہ مدسره لر ہیچ بر زمان صاحب چیمقاز ظن ایدرم :

محرر بک جذبہ ارض مسئسندہ کنیدیلمری بوش برہ بورمشر . چونکہ مخاطبی اولجہ طانیلمری بردوستی ایتش . بوکی شیلرہ و قوفی بوق ایتش . اوچالده جاہل ایتش . ندرن بر جسن ایہ جادہ ارض قرہ تأثیرینہ دائر مباحثہ ایتش بر جاہل ایہ مباحثہ فیه یتیمز ؟ .

مادامکہ بایتشر . ارضک جذبہ سنک ہرہ تأثیریمز ؛ کاز و بونی فرق ارضہ یا قلاشمسی لز و بیہ استدلال ایدن معارضی راقوب قاچہ جقلمری بردہ منشأ خطاسنی سویلسلر ایدی ہم معارضنی ایضاظ . ہمردہ براز منصفانہ حرکت ایتش اولور لردی .

ہم اذناف بیورلر ایسہ سوزلر بلہ ایمالتمک استدنکاری مدسره لردہ بونلر یقین زمانلردہ تحصیل اولمبوردی . اوچالہ آنلر بونلرہ واقف اولمقلرخی سویلکدن جکنمزلر . یالکز واقف اولمقلرینہ متأثر اولورلر . ظن ایدلسونکہ آنلرک بو

فلرہ واقف اولملمری رغبت ایتدکار ندندر . خایر ! وقتیہ مدارس اسلامیدہ بونلرک کورتلدیکنہ بتون آثار اسلاف شہادت ایتدیکی کی استانبول دہی مدرسلرک دارالہندسہ ، دارالطب ک اسملمری دہ شہادت ایدر . نہ چارہ کہ ایکوزسنہ دہری بونلرک کت اہلہ اوغرایان ہر خصوصی کی بونلردہ کوشہ نسیانہ آتور برمش . نتیجہ مدسره ل ادبیات عربیہ ، مسائل دینیہ . فلسفہ شریقیہ یہ انحصار یتش . محرر بک فنون حاضرہ غریبیہ عدم وقوفندن طولانی آلمری فن سردسندہ کورمیان دوستنہ قیزمقدن کندمی آلموردہ ادبیات عربیہ ، فلسفہ شریقیہ بر ہیچ نظر بلہ باقرق ومحاسنات استقلاستیقیہ تعبیر بلہ علم ، فن مزاسندن اسقاط ایہ مخاطبی کی کندیسنک دہ دوشدی بر انصاف سزقندن خبردار اولمکر ککر .

دنیاہ کائہ فنونی احتوا ایتش ذواتک ہر عصر دہ عجباً قاچ دانہ سنہ تصادف اولنہ بیار ؟ . اوچالده ہر کس ہر فی تحصیل ایدمز ! . بوندہہ بر تقسیم قاعدہ سی جارڈز . یالکز ارباب علم واذعان « المرء عدو لما جہل » قاعدہ سنہ تابع اولململیدر . بیلمدیکی فنونک دہ اہمیتنہ قائل اولوب حرمت ایتلیدر .

بزہ قالیرسہ بتون خطر لر نرک . کیری قالدیغمزک شومسٹہ مذشأی عدولتمنہ سزادر . بزہ مساک مخصوص صاحبی اولمق عیب صاحبی . ہ ہ ہ . دہب اولمق ناسنہ ہ ہ ہ ہ . نتیجہ دہ ہستدن محروم قاینبر .

چونکہ بزہ اعالی دہ اسافلردہ کندی بیلدیکندن بشقہ سنہ حرمت ایتز . بناءً علیہ ہر کسک نظر توجہنی قازاتمق داعیہ سنہ دوشولور ہیستدن محروم قالبور . حالبوکہ بر ادیب ، یاخود برقیہ مسائل ہندسیہ نک غوامضنہ واقف اولمزمز . اولمغہ چالیشہ دکری قالبر .

کذا بر ریاضی دہ علم فیکت غوامضنہ واقف اولمہ بیار . بو ، بویہ اولمقدن ہر صنف دیکرینی تجہیل ایتسی لازم کایمزی ؟

افندی طلبه به صرف ترکی اوقودییور . دیپورک : (سیاه قلم) ترکیه قاعدوسی اوزره ترکیب توصیفیدر . چونکه باقکیز (سیاه) ده (قلم) ده ترکیه در) . اشته بوده دیپولومالی . اعدادی شهادتنامه سیله دارالفنونک حقوق قسمه داخل اولمش واور ادن دیپلوما ایله
نشأت ایتمش بر محلده الان جزا ریاستی وظیفه سنی ایفا اییدیور بر افندی :

برکون شویله غریب بر سوالده بولندی :
« حجاج مکه » مکره به افندی می (سیمبر من) زیارت ایچون کیدرلر . یامدیته به ایچون کیدرلر ؟ .

شمدی بوسؤالک قارشیننده هرکس حیرتندن کنیدی شایردی . حتی کینئرده ایدی بو مملکتده الکی عالی عد اولنان مکاتبک بریندن نشأت ایتمش . درجات قطع ایتمش ۶۰۰۰ غروش معاشه مرمره دکزی سواحلنده بر محله مهم بر وظیفه ایله تعیین اولمش کیده چکنه دیسه بکینیرسکز ؟

« حجاج مشهور بر برک اسمنی ذکر ایله .. ایچریده می بوقسه ساحلده می ؟ » معروض قالدیغ سوال قارشیننده بن صقلمه ..

شمدی بولنرده بر مثال .. هم ده ایجابنده اثبات ده ایدیله چک بر مثال ..

بر صنفک ایچنده بویله بر ایکی کسه بولمغله مکاتب عالیه منسبیتنی هپ بو قیلدن می عد ایده چکزا کر بوقیاس بو حکم ، صحیح اولورسه اولکی قیاس ده صحیح اوله بیلیر ، بوقسه هر ایکسیده فرده انحصار ایدر قانیر ! ..

مکاتب عالیه طلبه سی حده دن کینیرلمشجه سنه سنه لرجه امتحانه تابع اولدقاری حالده آرالرن دن بوله لرینک صیردینی کوریه بیلیر . حالبوکه مدارسک اولجه فصل اهال اولندینی و حالا فصل برتسب ایله اداره اولندینی برچشم انصاف ایله کوریه چک اولورسه باشی بوش بر مدرسده دن بویله براهین فیه . حقایق علمیه به کردنده اولیه جق بر قاچ کسه نک یتشمسی امکانی مستبعد کوریه منز . فقط بر عمومی (اسقولا .

بوکون مملکت مزده استادکل عد اولمغه شایان . مدرسده تحصیل کورمش حقوقیوندن بر جوق ذوات وار . محرر بکک دیدیگی کی بو ذواتک ریاضیانه وقوف تامه سی یوق دیه التی جزیمیموره چکیز . ظن ایدرم محرر بکده بو ذواته حرمت ایتمک لطفنده بولنورلر . حالبوکه اشته بولنر نه (علم الباه بیلرلر نه ده (علم الکتریق) ...

بر مملکتک احتیاجات عامه سی نظر دفته آلنیرسه اولمکتده علم عقائده علم حقوقه علم اخلاقه ، تاریخه ، ادبیاته ، ریاضیاه لزوم بولندیغنه قناعت کینیرله بیلر . مع هذا بونک کافه سی بر شخصه جمع ایدیله منز . قانون فطرت بونی منع ایتمشدر .

نته کیم محرر بکده بولنرک کافه سنه واقف دکل ! . فقط بو علوم دن بر قسمنه واقف اولمامسی ایله شرفک خالدار اولمی ده لازم کیز . یالکیز بوراده تفسیر ، حدیث ، فقه ، ادبیات عربیه ، منطق کی شیارک اسقولاستیق علمنده داخل اولدیغنه ذاهب اولدقاری اکلاشیلیرور . حالبوکه بوکون بوفنرک یالکیز شرقده دکل غریبده خیلی جه مفتونلری واردر .

صالح ذکی بک افندیکن بوراده بر قیاسلری وارکه : ظن ایدرم دوشونورلر - ه کندیلری ده بکن بن انصافانه بولورلر . فنون ریاضیه نظر استخفاف ایله باقان دوستی ایله بوفنلری مسخره لوق نوعندن بیان بر مخاطبی علمده موجود اوله بیلیر . فقط فردک قباحتی نوعه تشمیل ایدیله بیلیر می ؟ . اولمسلکن تحصیل کورنلردن بویله برویا بوزکشی بولمغله اوصنفک کافه سی اولنلردن اولمی لازم کایر می ؟ .. حجاج مکاتب عالیه دن بلکه کندی حلقه تدریسلرندن یتشمش . دیپلومه لی هیچ برجاهه تصادف ایتمورلری ؟ ! ..

باقکیز بر ایکی مثالده بن عرض ایدریم . دارالمعلمینک قسم عالیسندن دیپلومه آلمش بر افندی بر طرفه ترکیه معلمی اولمش فصل ایسه حقوق قدیمه طولایسیله بولندینی یرده نری زیارت مجبور یتنده بولندردی . مکتبه کیتدک . معلم

ایدن اهل سنته شمیدیکی مادریونک باقدینی نظرله باقارلدی اشته بو کونکی حکمت علمایده اوسمانک هیچ وجودینه قائل دکلدن. برزمان کلوبده قواعد علم وحکمت واسطه سیله او اهل سنتک قبول ایتدیکی - اعتقاد ذکلی - سمانک اثبات ایدلیه چکی نه معلوم ! . چونکه هرشی قانون تکامله تابع اولدینی کی علمده تابعدر .

صالح ذکی بک افندی ده انی بیلرلرکه بوکون مدنیت غریبه وجود واجب مسئله سنده (انکار) دوره سی کیرمش (توقف) دوره سی ده ا کمال ایتمک اوزره در . قریباً ظهور ایدیه چک دوره نک (اثبات دوره سی اولدیقنده شبهه بو قدر چونکه اثبات واجب مسئله سنده شمیده قدر کورولیان طرفدارلر بو کون کورونمکه باشلامشدر .

یوقسه شمیدیکی حکمانک اجرام سهاویه حقتده قبول ایتدیکی طرز قدرت الهیه نی کوستر مکده ده اظاهر و بارزدر . مع هذا دین اسلام ده اعتقادی وایجب اولان شیلردن بریسی ده تشکلات عالمک نه کونا اولدینی بیلیمک دکلدن . بناءً علیه فنا ثابت اولمش دیه آنی قطعاً معتقدات دینییه ادخال ایتمک لازمکمزیا ! . چونکه فنک بوندن اول اثبات ایتدم دیدیکی بعض حقایق صکره صکره او هام قیبلندن قالمش اولدینی ینه اوفن علمای اعتراف ایتکده در . احوالده معتقدات دینییه فنک هر قبول ایتدیکنه تطبیق ایدلسه فنده حصوله کلان تکاملات ، تغیرات معتقدات دینییه ده جاری اولسی لازمک لیردی

علمای فن سهاوانک خرق التیام قبول ایتمز دیه استده . لالانده بوندن قدرلی زمان قرآن کریم شمیدیکی اهل فنک قبول ایتدیکی - که سهاوانک اجرام دن عبارت اولدینی فرض ایدرسه ک - بر حقیقی کوستر بیور ایدی . اشته « اولم پروا ان السموات والارض کانتا رتقا ففتقناها ۱۱ آیت جلیله سی سموات وارضک اولجه بییشیک اولدینی و صکره آرلدینی اجلا بیان ایدیور بو آیت بحمل اولوب شارع طرفندن بیسان اولدینی ایچون سهاوات وارضک بو حاله معتقدات

ستجیلر) تعبیری بز صالح ذکی بک افندیکنه نه حالیه نه ده موقعیه بک نامتناسب ، بک بی انصافانه بواقده مضطرز . هاه (اسقولاسنیک) لفظنک معنای اصلیمی بر کره دوشونیه چک اولورسه هم صالح ذکی بک افندی بی هم ده مخاطب لیرنی براز زیاده چه دوشونمکه مجبور ایدزن ایدرم . اکر حدیسی تجاوز ایتش اولمزم . اسقولاسنیک لفظیله ایما بیوردقلری ، علوم شرقیه تفسیر ، حدیث ، فقه وسائر ایه فنون ریاضیه نیک معارینه فنون ریاضیه علماسندن کند یلری کی بیگ قائل اولان واریسه اون بیکده بو علوم وفنونک بر برینه مغایر بولندیقی اعتقادی نشایشانلرده واردر . چونکه بر کره اثبات واجب مسئله سی حل ایدلیهرسه اسقولاسنیک طرفدارلر نه حاجت قالماز . بو مسئله حل ایدیه میدیکی صورته ینه آزاده کی فرق علمده کی تأثیرات و تحولاتک بر فاعل مختارک سنت جاریه سی و یا خود مقتضای طبیعت اولمقدن عبارت قایلر ظن ایدرز .

وجود واجبه قائل اولوبده ماده کی تأثیراتک بر مؤثر حقیقیه استناد ایتدیکنی اعتقاد ایدنلرده حشرات مضرمک بر طاقم مرضله سببیت و بر دیککی ، بر صتمه لی به سولفاتو و بر یله چکنی قبول ایتکده کوجاک چکمز . بالکنز آزاده کی فرق تأثیرک عادی و یا خود طبیعی اولمندن عبارت قالور . صالح ذکی بک افندی انی بیلرلرکه اسقولاسنیک تفسیر ایتدکلری کی دکلدن . اسقولاسنیک ، افلاطون ، سقراط کی حکمای یونانیه نیک آثارینسک تعبیریه خرسنتیانلغک قواعدینه تطبیقه چاشمق ایدی یقی حکمنک خرسنتیانلغه جبراً تقریبی ایدی . حال بوکه دین مبین اسلامک قواعد متبینه سی یرنده طور بیورده عصر لری کجریکه حکمت طبیعییه یواش یواش قواعد دین مبینه کندی کندینه تقرب ایتکده اولدینی کوریلور .

بو زمانلر حکمت طبیعییه علمای افلاکک خرق التیام قبول ایتمز بر بری اوزرینه صاریش اجسام کروه دن عبارت اولدینی ادعا ایدرک سهاوانک خرق التیامی قبول

مع التأسف بزده دکل مدرسه لریمز ، حتی مکتب لریمزده احتیاجزده کافی بر درجه ده آلهامشدر .

فقط عقائده فلسفیه . اجتماعاته متماقی اولورسه ظن ایدرم مسئله دکیشیر . شرقده اهل اسلام دیانت خصوصده تفسیر لردن . حدیث لردن . امهات کتب اعتقادیه دن : اجتماعیه دن شرقه مخصوص اولان فلسفه دن : فقه دن آریلمه بر لزوم کورمک شوبله طورسون قابلده اوله میه جعفی صالح زکی بک افندی کندیلری ده تقدیر ایدرلر .

او حالده ترقیات فیه نک مملکتیزه اوروایدن نقلنه بذل همت ایده جکلره مملکتیزه اوروایا احتیاجندن ورتاره جقلره اک اول بز منتدار اولورز . فقط قومیتیزه ملتیزه متعلق علومکده از الهسی امید ایدرزکه کندی خاطر لرینه ده کلامشدر .

چونکه شرق بوندن تعری ایتمکله حیات اجتماعیه سی تأمین ایتمش اولماز .

حیات اجتماعینک تأمین تصفیه اخلاقه مربوط برحقیتدر ده طوغریسی مملکتک احتیاجات حقیقیه سی تمامه ایدارک ایدرک اولوله چالشه قدر . یوقسه لزوم احتیاجک فوقده افراط پرورلک انسانلری ایلری کتوره جکی برده کری برافیر !!

مدرسه برده تحصیل کورمشده جدآ برشی الده ایده . مامش اسقولاستیقچیلر واریسه آنلری تنوریه زده طرفدارز وحتی مدارسمزده علوم اسلامیه براساس اولوق اوزره فنون حاضرآ مدنیه نک تعمیمنه بزده خواهشکرز . و بیلبورزکه اصول تدریسزده بوزوقدر فقط نه دیلم . درس وکالتنک قولاقلری جیناسون . صوک سوز اوله رق شونی ده عرض ایده بیکه صالح ذکی بک افندی بزم شوه قابله مزده « اسقولاستیق » دیه جکار ایسه اسقولاستیکک کندیلری طرفندن برآلت اسبکات اوله رق قولانیدیفنده هیچ شهبه من قالماز . ارمناسکی

مصطفی صفوت

صهرسته کیمه مش ایسه ده ۱۳۲۸ سنه مقدم دین مین فلک بوکونکی قبول ایتدیکی برحقیقی هیچ برکسه نک عقلمنده یوق ایکن میدانه قویمشدر . حکمای مقدمین اجرامک سماوات اوزرنده ثابت اولدیننی باینده اصرارینه رغمآ قرآن کریم سموات وارضک « بلاعمد » قول جلیلی ایله ظاهرآ اوله برشیه استناد ایتدیکنی و « کل فی فلک یسبحون » قول جلیلی ایلده بونلرک کسندی محورلرنده سابع کبی بر حالده متحرک بولندیننی خبر ویریبوردی .

الحاصل فلک کیده کیده معقدمات اسلامی تماماً تأیید ایده جکنه علمای اسلامیه قائل اولدیننی ایچون اسقولاستیک فلسفه سنک قبوانه احتیاج کوریله من . صالح ذکی بک افندی « اسقولاستیق بر داهیه در بر بلادر رفی چارسته توسل اعتقادچه دونما اعانه سنه تشبث ایلک درجه سنده میرمدر « بیوریورلر .

رفعی چارسته توسله لزوم کوردکلری اسقولاستیق ریاضیاته متعلق فنلر ایسه اوت بزده کندیسلیله برابرزکه قرون وسطی معلوماتیله شمعدیکی غرب مدنیتنه قارشی طورمق طوبه اوق آتمق دیمکدر .

یوق . شرقه تأند علوم ایسه — بونده تفسیر ، حدیث ، تاریخ فقه ، فلسفه شرعیه . ادبیات شرقیه موجوددر — بونلرک تکامل ایده جکنه عقل ایرمکه برابر غرب مدنیتنه دکشیه میه جکی جهتله ازاله اولنه میه جعفی ظن ایدرم کندیلری ده معترقدرلر .

بیوریورلرکه :

بوکون حاکم اولان غرب مدنیتی در . بو باران مدنیت اوکنه کهنه سبرله چیقلماز . بنا برین بهوده یره قرون وسطی مدنیتی او یاندرمغه اوغراشمیم » .. بو طوغریدر . هندسه اسلامیه هیئت مجوسیه ، حکمت طبیعیه یهودیه ، کیمسای خرسستیانی اولماز بیوردقلری کبی بونلرک برشرقه برده غربه عاند قسملری ده اولاملیدر برده تکمل ایتمش ایسه او اخذ اولتیدر . بیک طوغریدر .